

Vreduje in na svitlo daje: Anton Janežič.

Št. 9.

V Celovcu 1. aprila 1861.

VII. zv.

Slovencom.

(Zložil Fr. Svetličič.)

Glej! led se taja, sneg kopni, veselo
Se vse budi, kar je pod njima spalo;
Vse berstje, listje, cvetje je pognalo,
Kar ljubo sonce zemljo je ogrelo.

Po dolih, berdih vse je oživel;
Iz germa v germ glasi se petje zalo,
Na talih trat zeleno ogrinjalo
Marljivo vidim letati čebelo.

Kedaj pa nam došla bo doba mila,
Da nas iz spanja boče prebudila,
Ko topla pomlad pevke po dobravi?

Kedaj bo domoljubja ogenj sveti
Prešinil nas, da jamemo hlepiti
Po tem le, kar je v blagor očetnjavi?

Zamorjeni cvet.

(Dalje.)

Nesrečna žena, ktero je Martin pripeljal v grad, Valentinu ni bila neznana. Kot bi trenil, se mu oživi spomin na pretekle vesele dni; misel zbuja misel, kot se val za valom vzdiguje, ako potegne sapa po mirnem jezeru. Da bi si umiril nemirno serce, in se odkrižal misel, se vsede za mizo in vzame knjigo, v kateri je bral vsaki večer. Več strani je že prebral, ali le oči so gledale znamenja, duh je hodil drugod, pozneje tudi ni več prebračal listov, le sterma je gledal v nje. Čez nekoliko časa hitro ustane, si poravná lasé s čela, vzame luč in gre tiho po perstih v sobo, kjer je ležala tuja žena. Zdravnika še ni bilo tû, ena dekla je bila pri njej, da ji je pokladala merzle rutice na glavo. Valentin pošlje dekle iz sobe po nekaj. Ko je sam, stopi k bolni, se nagne čez njo in posluša njeno težko sapo; prime jo za roko in jo kliče s trepečim glasom: „Marija, Marija! ali me ne poznaš?“ Na ta glas sicer odpre kalne očesi, ga pogleda in spet zamiži. Pogled je bil tako merzel, da je Valentin vidil, da se ne zavé več in da ga ne pozna. Ker je dekla nazaj prišla, vzame on svečo in gre v svojo sobo. Tû stopi k oknu in gleda zamišljen na jasno nebo in v smrekove gozde, ki so se s snegom pobeljeni svetili v mesečini. Da bi se mu ohladilo vroče čelo, odpre okno; zunaj je pihala merzla sapa, in to mu je dobro delo. Težko glavo si nasloni v roke in izdihne: Sam

Bog večni vé, ali bi bil kdaj srečen z njo. Obleden kot je bil, se verže v svoj naslonjač, sveča na mizi je pa z dolgim utrinkom gorela.

Kot oblaki, ki jih podí vihar, so se dervile misli po njegovi glavi. Počasí so se umirile, kot hudournik, ki iz stermih planin pridere na ravno. Valentin malo zadremlje, med tem pa, ko trudno truplo počiva, hití duh čez hribe in doline, ter poišče znanih krajev. Valentin hodi po lepem vertu: naj lepše domače in tuje cvetlice tu cvetijo, tiči v koščatih vejah skriti žvergo-lijo in prepevajo. Pomladni vetrič si igra z mladimi peresi in gorko solnce sije. Valentin hodi po vertu in vodi za roko lepo deklico, in vse lepote tega raja se strinjajo v njenih ljubeznjivih očéh. Ali naenkrat prestrejo tamni oblaki jasno nebo, tice umolknejo in cvetje vene ter odpade. Valentin stoji naenkrat sam, ali zdaj ne stoji več v lepem vertu, temuč na bregu razdraženega morja. Černi valovi butajo serdito ob pečovje, le malo zvezd sveti na tammem obnehu in še te so ruderče kot kri. Zapuščen stoji kraj morja in gleda sterma na kipeče valove — zdaj se prikaže majhen čoln in v njem tista deklica iz rajskega verta, valovi jo nesó h kraju, kar se pripodi grozen val, pokoplje čoln z deklico in ko jo val verže na pesek njemu pred noge, vidi, da to ni deklica iz verta, ampak bolna žena, ki je prišla nocoj v grad.

Merzla sapa, ki je pihala skoz odperto okno, ga je prebudila iz teh sanj. Petelini so že jeli peti, ko se je ves truden vlegel v posteljo. Ko je drugo jutro Martin stopil v sobo, se je prebudil Valentin in njegove prve besede so bile: „Kako je danas bolniku? je prišel zdravnik?“

„Zdravnika sem pripeljal ob eni čez pol noči. Moral sem dolgo nanj čakati, ker ga ni bilo domá. Zdravnik bi bil tû, če ji bo pa mogel kaj pomagati, to je drugo vprašanje. Kakor se meni dozdeva, ima sam malo ali pa nič upanja, dasiravno je zdaj na jutro reví malo odleglo, vsaj ji kri ne gre tako v glavo in tudi sapa je malo lohkejša. Jaz nisem učen na to in tudi dobro vem, da je vse v božjih rokah, ali vendar mislim, da bo kmalo treba trugo delati. Ravno tako bolezen je imel Ribčev Jernej, pa ga je v dveh dneh spravilo pod zemljo, akoravno je bil močen kot Rus. Tudi njega je strašna vročina kuhala in nobenega ni poznal, še mene ne, ki sva bila vendar že od mladih nog bolja prijatla, kot rojena brata“.

„Kaj pa vendar pravi dohtar, ali je upanja ali ne, da bi ozdravela?“

„Jaz ne morem nič iz njega spraviti. Na vse moje vprašanja rame privzdiguje in molčí, in ravno to

se mi zdi slabo znamenje, ker dohtar je sicer prav razgovoren. Ali prašajte ga sami, znabiti da Vi kaj več zveste od njega, kot jaz". Valentin ni na to nič odgovoril, se je počasi napravil in je šel na lov, kakor je bila njegova navada.

Ko je bil že daleč v gozdu, zazvoni pri fari merlico. Žalostni glas mu je pretresel vse ude in serce ga je zbolelo. Nehoté prime za klobuk in zdihne: „Bog ti daj gori v nebesih srečnejših dni, kot si jih uživala na tem revnem svetu. Nikoli bi ne bil verjel, da boš kdaj kot revna tujka umerla pod mojo streho“.

Ko pride domú se je ravno dohtar odpéljal in Martin je izbiral deske za trugo. Valentin ga pokliče v svojo sobo ter mu reče: „Martin! osedlaj mi konja neutegoma, ker mislim iti malo od doma. Znabiti me ne bo ene dni nazaj; skerbi ti, da bote merlića spodobno pokopali in da bo vse v redu, pazi tudi na malega Riharda, da se mu kaj ne zgodi“.

Čez pol ure je Valentin že jezdil iz grada. Kot blisk ga je nesel spočiti konj po dolini, ustavi se se le, ko pride iz doline na razpotje. Tu premišluje, kam bi jo zavil, ker do zdaj je jezdil le tje v en dan brez pravega cilja. Ko tako premišluje, mu pride na misel nekdanji sošolec Tomaž Burja, ki je kake štiri ure od tod imel svoje posestvo. Vedno sta si bila dobra prijatla, da si tudi nista bila v vseh rečeh edinih misel. Kar sta zapustila ljubljanske klopi, se nista več vidila; Valentin se je bil že večkrat napravljati iti obiskat svojega prijatla, pa ne vem, ali bi se bilo zgodilo tako kmalo, ko bi se ne bilo to v gradu pripetilo. Dolgo jezdil ob Kerki, potem jo zavije v stran in kmalo zagleda pred sabo gradič svojega prijatla. Jelo se je že mračiti, ko prihaja do grada; po stermin cesti sta se na malih sanéh dričala dva zala dečka. Eden je bil za spoznanje večji, sicer pa sta si bila podobna, kot jajce jajcu, tudi v obleki. Stariši se je vsedel spredaj na sani, da jih je z nogama ravnal, drugi se je zadej sedé prvega z rokama oklenil okoli pasa in tako sta šla kot blisk po stermem bregu. Potem sta z velikim trudom vlekla sani na breg, tu sta se spet usedla in kričaje sta na novo dričala navzdol, da se je vse za njima kadilo. Da sta se časih v sneg prekucnila, to ju ni veliko motilo; skobacala sta se iz snega in smejaje sta se dalje vozila. Z hišnega praga ju je z dopadljivim očesom gledal mož Valentinove starosti v navadni kmečki obleki, le da je bila iz boljšega blaga in lepše izdelana. Valentin zdaj prijezdi do hiše, stopi s konja in gre proti možu; ta mu gre naproti ter ga prijazno pozdravi. „Tomaž!“ „Valentin!“ in stara prijatla se objameta.

Dečka sta zdaj tudi bliže prišla, ko sta vidila tujca, in stareji sin si ni dal vzeti, da je Valentinovega konja peljal v hlev, mlaji je pa teklen materi povedati, da so gosta dobili.

(Dalje prihodnjic.)

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah naznanja Dav. Terstenjak.)

0 kukovici.

Kukovica je popotna ptica, toraj symbol časa in mladotja. Kot ptica časa in potovanja je postala prerokovavna. Slovenski otroci uprašujejo kuka-

vico, ko jo prvokrat v mladem letu peti začujejo, kako dolgo jim bo živeti. Število let pa odločujejo po številu, kolikorkrati zakuka.

Ker v zmladletku zemlja spet jame roditi, je kukovica tudi symbol rodovitnosti, sreče, obilnosti. Zato pripovedujejo, da mu nikdar ne zmanjkuje denarjev, ako jih ima onda v žepu, ko prvokrat v zmladletku kukovico začuje.

Polski letopisec Prokosz (Staropolska kronika, Warszawa 1825, str. 113.) piše, da se je boginja Živa spremenjala v kukovico. To hoče reči: Živa je bila boginja mladotne zemlje — mladotne rodovitnosti, in kukovica kot ptič mladotni njen symbol.

Ker pa se prerokovanje in baje kakor tudi dajmonstvo dotikajo, tako je kukovica tudi postala ptica hudega — zlega principa. Primeri nemško prislovico: „Geh zum Gukuk!“ Sedaj zapopadamo, zakaj ima kukovica po serbskih narodnih povestih in pesmah černo, žalostno stran. Serbska prislovica: „Ti kukovica!“ pomenja to kar: „ti nesrečnež“, in „kukaven stan“ = žalosten stan. (Obširniše glej Grimm deutsche Myth. 2. Auflage, 2. B. str. 1088.)

Slovenske narodne pesme staro babo primerjajo kukovici; toraj bitju neveselemu, otožnemu, hudobnemu. V deba imenujejo Slovenci „kukovčinega hlapčka“, ker navadno pred kukovico v naše kraje prihaja. Že sem na drugem mestu omenil, da je po slovenskih narodnih povestih tudi vdeb prerokovaven ptič.*) Ako prav pomnim, sem v Ljubljani v mostovžu muzejem vidil iz kamna napravljeno ribo z vdebjo glavo. Riba je symbol vode, iz vode pak so tudi stari Slovenci prerokovali (beri moj članek „O vodi“ v Glasniku); toraj združeni symbol kaže na prerokovavne božanstvi.

0 šterku.

O tem ptiču sem že v „Glasniku“ pisal in rekel, da se veli tudi Bogdal, in otroke v hišo prinaša.

On je tudi oznanovavec vigradi, in Polaki ga posebno častijo. Polsk plemič je ujel šterka, kateri je na njegovi strehi blizo dimnjaka gnjezdo imel, in mu medeno rinko okoli vrata obesil z napisom:

Haec ciconia

Ex Polonia.

V jesen je šterk odletel v južne kraje. Ko pa se je pomlad spet približevala, je hodil plemič vsak dan gledat, ali se šterk še ni povernil v svoje staro gnjezdo. In res nekega dne prileti z rinkico okoli vrata. Plemič ga vloví, da pogleda, ali je res taisti, kateremu je on rinko z gori imenovanim napisom okoli vrata obesil, — in glejte čudo: rinka je bila iz zlata in je imela napis:

India cum donis

Remittit ciconiam Polonis.

Tako daleč potuje ta pathetični ptič. Pravijo, šterk svoje mlade na herbtu nosi, da jih letati uči ali nevaršini otima, če žuga kaka nesreča hramu, na katerem stanuje. Zavoljo tega pobožnega značaja je šterk srečonosen ptič. Kjer si šterk gnjezdo napravi, tam je sreča pri hramu. Kdor prvega šterka zvigradi vidi, ta gotovo obogati. Zato smo otroci v zmladletku, ko

*) Vdeb tudi ve najti koren, s katerim se lahko vrata zlate gore odprejo. Ta vera se nahaja pri Nemcih in Slovanih. Nemci imenujejo koren: Springwurz; glej Vernaleken. Mythen und Bräuche, str. 140.

so šterki mimo moje domačije letali na Ogersko in
Polsko, cepetali in kričali

Rada, rada, rada!

Sterk, sterik, sterik!

Zlati stric brez berk

Daj nam zlata, zlata!

Kot srečodelivca in zakladonoša ga tudi poštujejo nemške povesti, in ga imenujejo Adeböar*), srečonoša. Beseda ad, od, ead pomenja po Grimmu (Geschichte der deutschen Sprache I. Aufl. 468) zaklad, zato ime znanega nemškega vojvoda Odoacer (Odoaker, pozneje zbrušeno v Otokar) se je po ravno tistem slavnem jezikoslovcu izvirno velelo: Odovacar, Eadvacar in pomenja: Schätzhüter**). K nemški ad, od, ead — thesaurus, primeri serbsk. adija, po Vuku Goldschmuck. Jeli sem tudi spada nemško odegun, dives? (Glossar Gassar).

0 kraljiču ali steržku.

Pri štirskih in koroških Slovencih se steržek tudi kraljič veli. O njem sem čul sledečo povest.

Ptiči so sklenili, da tistega za kralja izvolijo, kateri bo nar. više zletel. Vsi ptiči se vzdignejo; tudi nar. manjši, steržek, kateri svoje gnjezdice v zemeljskih luknjicah ima, ne zaostane. Ker je le majhen, se med letenjem sterku pod perje skriva, česar vendar sterik ne zapazi. Vsi ptiči so že opešali, samo orel in sterik sta še krožila v neskončnem zračnem morju. Ali tudi sterik opeša, in orel sam še leta v nebotični višini. Ko se sterik na zemljo spušča, mu steržek izpod perja zleti in se derzne z orlom meriti. Ko tudi orel opeša, ostane steržek zmagavec in hoče kralj biti, ali drugi ptiči so zvedeli za njegovo golfigijo, in so ga hteli ubiti. Steržek pa se skriva v gosto germovje, da maščevanju uide. Zato je tudi dobil psovavno ime kraljič, ker kralj je ostal orel. Pri Nemcih se veli Zaunkönig, in enaka povest je tudi v onih krajih Nemčije znana, kjer so svoje dni Slovani stanovali (glej Kuhn, märkische Sagen str. 293). Kakor mi je g. prof. Majciger povedal, je ta povest tudi v Kranjski gori znana.

Sonet.

(Zložil Gr. Krek.)

Minuli so prezgodaj dnevi sreče,
Ko me roké so materne gladile,
Vesolja dosti v persih obrodile,
Ki ga kalile niso rane žgeče.

Občudoval livade sem cveteče,
Po nebu sem prešteval zvezde mile;
Le one so takrat me veselile,
Po njih oziral sem se hrepeneče.

*) boar = nošec, goth. bairan, nositi, gr. φορεῖν, slov. berem, zato: Branibor, Waffenträger, Dalibor, der weithin tragende, Ratibor; iz berem je bremen, das Gesammelte, rusk. beremnaja, mulier gravis, itd. Grimm ima adebär, ciconia (Deutsch. wörterb. s. v.) Veli se še tudi heilbot, nuntius salutis.

**) Kakor Arabljani mislijo, da je sterik bil prva človek, tako tudi Litvini pravijo, da se sterku ne sme nič žalega storiti, ker je v drugih krajih človek. (glej Schwenck, Myth. der Slaw. str. 129.)

Pa čase zlate večnost je zakrila,
Spomin samó za sabo je pustila,
Ki ranjeno srcé še oživljuje.

Za mé zdaj ah! Erot verige kuje,
Strasti odpira žrelo se grozeče,
Iz serca upanje je šlo cveteče.

Človek toliko velja, kar plača.

(Spisal J. Mencinger.)

III.

Prihodnji dan je bila nedelja. Pred deseto mašo, in tudi po maši se nič drugega ni pripovedovalo in presojevalo, kakor sinočna dogodba v Rezini hiši. Starjim možem se je Matevžovo ravnanje zdelo nesporodno; nekterim mlajšim se je Matevž zdel neumen, ker dekle bolj ljubi kot denar; dekleta so ga pa večidel hvalile.

Reze ni bilo pri deseti maši. Matevž je pa stal med tovarši enacih let, kakor njih pavec in poglavar, na videz veselega obraza. Tovarši, ki so ga poprej toliko v časti imeli, so ga malo ogovarjali; nekako milovaje so ga gledali, in tudi med njimi ni tekla govorica, ker vsacemu je v mislih bilo le to, kar se je z Matevžem godilo; vpričo njega si pa upali niso o tej reči govoriti. Bilo je vsem tesno pri srcu, nar. bolj pa Matevžu, ki ni govoril in tudi ni pazil na njih govorjenje, kakor se tudi ni oziral na dekleta momegredeče, ki so ga radovedno pogledovale, ali se je kaj spremenil od sinoči. Obernjene je pa imel Matevž oči na očeta Krucmana, ki je pod lipo pred pokopališčnimi vratmi imel okoli sebe zbrano kerdelo mož, ki so poslušali njegove nasvete in sodbe. Vsako nedeljo je mož imel pod lipo posvetno pridigo za sosesko, in prav radi so ga poslušali, ker imel je Krucman prvo besedo v vseh rečeh. Ni bil sicer župan, pa župan ni mogel nič skleniti, dokler ni Krucman pristopil na njegovo stran. Tudi v premoženji so ga prekosili nekteri kmetje; vendar niso imeli večje veljave, kakor stari skušeni mož. Da je Krucman zadolženo hišo, ki jo je prejel od očeta v hudih letih, spravil na dober stan, da je imel terdno, delavno družino in vedno srečo pri opraviilih, ker je vse storil o pravem času, in da so se besede, ki jih je izustil v bolj važnih zadevah, večidel vselej poterdile: to vse je pripomoglo možu k veliki časti in dobremu imenu v soseski; njegovega sveta so vsi iskali, in nič ni bilo v soseski narejenega in sklenjenega, kar bi ne bil poprej Krucman poterdil; in čeravno mož ni bil prost nekakega napuha, ki se je razodeval v noši in govorjenji, je bil vendar obče čislán in dopadlo je ljudém, da se možki Krucman tudi možko vede.

Ko se je družba okoli Krucmana nekoliko razkropila, pristopi Matevž v krog poslušavcov. Ko ga Krucman ugleda, reče še nekaj besedi možem za slovó, zapusti jih z Matevžem, in preden je Matevž usta odperl, spregovori Krucman: „Kakor ti berem na obrazu, bi me rad za svét prašal. Ako je beseda važna, pa stopiva h kerčmarju na kak bokal. Vino da človeku dobre pametne misli, če ga zmerno piješ; pri vinu se vse bolj vjemajo misli in besede, in hitreje človek pre-

vdari, kaj bi bilo dobro in prav. Vso pamet nam pa zmeša, če ga preveč pijemo. Tebe že poznam in hvalim te, ker se ogiblješ pijancov in tovaršem daješ dober izgled“.

Pri teh besedah stopita čez prag vaše kerčme, in jo zavijeta berž po stopnjicah v zgornjico. Ko sedeta za mizo, reče Matevž: „Nar prej vas zahvalim, da ste me sinoči tako ljubeznjivo zagovarjali; prosim vas, da bi še enkrat s teto govorili in jej omečili serce, če je mogoče, potem bi vas pa prašal, kaj mislite, zakaj so teta sinoči delati hotli zadnje sporočilo?“

Krucman je skozi okno gledal, kot bi Matevža ne poslušal. Ko je pe izgovoril, pravi Krucman! „Ako hočeš zvediti uzrok sporočila, poglej skozi okno“. Matevž je moža kaj čudno pogledal; vender ozre se skozi okno. Pogled je bil nagel, pa tako je Matevža omamilo, da ves zmeden in bled čične nazaj na stol. Kerčmi nasproti je stala hiša njegove tete, in vidil je Matevž skozi odprto okno, kako je dacar zraven tete sedel za pogrnjeno mizo in razrezoval pečeno piško.

„Zdaj pa vse vem“, je djāl Matevž, „teta se može in zvijačo so si izmislili, da so me tako gerdo iz hiše spodili. Vse je zgubljeno!“ Prime se za čelo in jeza mu stopi v obraz.

„Kaj se boš jezil, čemu žaloval“, pristavi Krucman kozarec nalivaje, teti možitva ni ubraniti, in tebi ni pomagati. Danes pij, zanaprej se pa trudi in trudi, kakor si se do zdaj; voljno prenašaj terpljenje, nabiraj denar, potem si hišo kupi in nekaj zemlje, pa dobo di pametno gospodinjjo. Varuj se nepoštenih potov in neumnosti. Nar bolj nespametno bi pa bilo, ako v taci h revnih okoljščinah, v kakoršnih si zdaj, na ženitev misliš, in kteremu koli dekletu bele gradove obetaš, ko še stergane bajte nimaš“.

„To vem tudi sam“, pravi Matevž malo razdražen po terdih Krucmanovih besedah. „Bi pa li mogli teto kaj pregovoriti? Včeraj sem bil nagel; ako pa vi kaj pripomorete, bodo teta nekaj odjenjali, nekaj pa jaz; in teta se omožijo, jaz pa ostanem pri hiši. Pa kdo bi bil mislil, da se hočejo teta zopet možiti, in ravno dacarja jemati. Ta dacar ni kaj pošten človek, kakor sem slišal na Dolenskem“.

„Vendar teti dopade“, Krucman odgovori. „Ženske imajo svojo vero o možéh. Skusim pa zavoljo tebe, ker te čislam, teto pripeljati nazaj na pravo pot. Skusil bom, pa opravil nič ne bom. Teti ni bilo nič bolj po godu, kakor tvoj nagli terdni sklep. Sinoči si se ti ježno držal, in teta je bila prijazna. Ko v drugo prideš do tete, se bo pa ona delala tako jezna, da te še izgovoriti ne bo pustila. Povej mi pa po pravici ime svoje neveste, ki si jo sinoči tako hvalil?“

Matevž zarudi in nekako boječe izgovori: „Kaj bi tajil! Vaša Mica je“.

„Prehitel si se bil. Zdaj previdiš, kako nespametno si ravnal, da si hodil za dekletom, preden si bil gotov tetinega premoženja. Saj previdiš, da ti je ne morem dati, kakor zdaj stoji tvoje premoženje. Ako si pa dekletu s priliznjenim govorjenjem glavo zmešal, da bo zaničevala družega ženina, da bo v vednem spominu nate z zakonom nezadovoljna, v kterega bo morebiti kmalu stopila, da bo tožila in žalovala: si ti kriv in naredil si jo močno nesrečno, in ta nesreča se ne da kmalu popraviti“.

„Preveč me grajate“, odgovori Matevž. „Z Mico sem govoril po pameti, nisem se ji prilizoval. Pa sam

ne vem, kako je prišlo, da se ljubiva. Ako je to nesreča, kaj ne morem; sama je prišla in zadela je mene bolj kakor njo. Morebiti je pa sreča, saj ne vemo, kaj nas čaka“.

„Kakor svet stoji“, odgovori Krucman, „se lahko previdi, da ti in Mica ne bota mogla delati zakona. Tedaj če se hočeš spametovati, pusti mi hčer na miru. Jaz jo bom domú vzel, ako količkaj iz mesta izvem, da si ž njo govoril. Toliko si pameten, da te ni treba dvakrat svariti. Ako pa prideš do dostojnega premoženja, ako mi pokažeš le dvanajst sto svojega denarja, dal ti jo bom z velikim veseljem“.

„Tedaj mi vsaj privolite, da slovó vzamem od Mice“.

„Tega ni potreba“, Krucman odgovori, „bilo bi tudi škodljivo. Pri priložnosti bom sam dekleta podučil, saj sem njen oče, in bolje znam ž njo govoriti, kot vsakdo drugi. Pa brez zamere; te besede so očeto vsko svarilo skušenega moža; ako se ravnaš po mojem nauku, veliko žalostnih skušenj si prihraniš. Pa vse upanje tudi ni preč, morebiti se teta da pregovoriti, in potem bomo že vidili, kaj bo“.

Žalosten je gledal Matevž v kozarec, in odgovoriti kaj ni vedil. Krucman pa mu je povedal še marsiktero ostro ali krotko, kakor je misel naletela.

Ko ob dveh zvonovi vabijo k popoldanji službi božji, ustaneta moža. Krucman jo zavije proti cerkvi. Matevž se poslovi: „Šel bom po opravilih, morebiti precej daleč, varujte mi blago in denar; jutri morebiti nazaj pridem“. Tako je djāl Matevž, in naglo je korakal proti veliki cesti.

Med tem ko sta so Krucman in Matevž tako pogovarjala, sta se teta in dacar kaj dobro gostila s pečenkami in vinom. Kako dobre volje je bil dacar, da mu zdaj noben zadržek ne brani v zakon jemati bogate neveste! Samo veselje se je tudi Rezi bralo na obrazu. Pa po nesreči je vidila Matevža v tistem trenutku, ko je iz kerčmarjeve zgornjice pogledal v njeno sobo. Vidila je, kako je osupnil in obledel, in ta pogled je vzel tudi njej ves mir in vso slast. Več ji ni beseda gladko tekla, in dacar je kmalu spoznal, da se je Reza v nekaj zamislila, kar ni v zvezi z njegovo ljubeznijo. Praša jo po uzroku, zakaj se je tako zamislila, in Reza mu odgovori, da se ne more ločiti od ljubega strička, da ne more misliti, kako bi revež med ptujimi kruha stradal, njegova teta bi pa v obilnosti vseh reči brez skerbí živila. Ne bom živela mirú in pokoja, je djala, dokler Matevž zopet ne prebiva v moji hiši: pozabiti ne morem, da sem mu teta. Ako se jaz omožim, zakaj bi se on ne smel oženiti. Hiša ima prostor za vse, in tudi toliko denarja mu bom izročila, da bo dobro nevesto dobil, in srečno živel zraven mene.

Dacar je ni mogel odverniti od tega namena; in ko je Reza zvečer h Krucmanu šla, je ondi z drugimi besedami razodela ravno to misel. „Kaznovati moram Matevža, je rekla, ker je bil tako terdovraten in prevzet. Nekaj tednov se ne sme pred me pokazati. Pa kedar bo bolj ponižen, mu odpustim, vzamem ga spet v hišo ter mu pokažem, kako znam dobra biti, ako je on ponižen. Več mu bom darovala kakor je kdaj pričakoval. Zdaj pa mora nekaj časa mojo jezo občutiti“.

Razveselila bi bila s temi besedami Matevža, pa daleč proč je bil, in v obupni žalosti je stopal po ulicah vesele Ljubljane.

(Dalje prih.)

O vodnem paru.

(Spisal J. Tušek.)

(Dalje.)

Med prostovoljnim in prisiljenim izparjanjem je pa razloček, ki ga hočemo tu popisati. Pri tej govorici o izparjanju, hočemo le na vodo misliti kakor namestnico vseh tekočin; ker, kar tu velja, velja tudi pri vseh drugih tekočinah, se vé da mutatis mutandis.

Vlijmo v stekleno posodo malo vode, denimo posodo kam na zrak in kmali bomo vidili, da je vode manj v posodi, da se tedaj suši; pa drugega ne moremo nič viditi, če bi oči še tako napenjali. Zato so nekdanj, ko niso vedili tega drugač si razložiti, djali, da ima zrak nekako raztopivno moč do vode, ki se v njem tako razpusti, kakor sol v vodi. — Vse drugače je pa, če vodo ogrejemo. Tu bomo že še kaj vidili razun, da se voda suši. Od nekdanj in povsod se vsaki dan voda pristavlja k ognju, da bi vrela; pa vendar so redki, ki bi bili le kdaj pomislili, kako in zakaj tako? Toliko manj je ljudi, ki bi zamogli si razjasniti vrenje. Saj vsakdanjo stvar premišljevat, pride malokteremu na misel.

Vlijmo v stekleno posodo vode in podkurimo jo s plamenom vinskega cveta, in vidili bomo kmalo, kako se začenja voda v posodi nekako premikati. Premika se gori in doli. Ogreti del vode so dviguje k višku, ker se vsled gorkote razteguje in tedaj lože postaja; merzleji deli pa padajo zavolj večje gostosti na dno, kjer se ogrevajo in potem spet k višku silijo. To se godi, dokler ni vsa voda enako ogreta. Med tem se pa obeša na posodo veliko mehurčkov, ki se potem vzdigujejo k višku skoz vodo in jo malo kalijo. Ti mehurčki so zrak, ki ga je izgnala gorkota iz vode. Ta vodi primešani zrak storí, da zamorejo v vodi živeti živali in rasti rastline. Ti mehurčki gredó skoz vodo k višku do verha. Čez malo časa se pa začnejo drugačni mehurčki vzdigovati, ki gredó nekoliko navzgor, pa zginejo, ko pridejo blizu pod verh vode. Ti mehurčki so vodni par, ki se spet zgostuje v vodo, ko pride med bolj merzle vodne dele. Par v teh mehurčkih nema še tolikšine moči, da bi premagal tisk, s katerim tišči voda od vseh strani nanj. — Od začetka se vzdiguje le malo tacih mehurčkov, pozneje vedno več in vselej, kader en mehurček zgine, postane nekaj pok, in ker jih več naenkrat zgine, se spreminjajo ti pozamezni poki v tisto posebno cviljenje, ki se sliši, preden začne krop vreti. Ko pa enkrat začne voda vreti, pa jenja tisto cviljenje in mehurčki gredó brez overe do verha in par se dviguje potem kvišku po zraku in razprostira se na vse strani kakor gazi, ki imajo vsi lastnost, da se razširjajo na vse strani, dokler tega razpenjanja trdnosti stene ne overajo.

Med izparjanjem pri navadni gorkoti in med izparjanjem pri vrenji je tedaj ta razloček, da se pri prvem dela par le na poveršju vode, ne pa tudi na dnu, v sredi vode in povsod, kakor pri vrenji, ko se od povsod k višku dviguje veliko mehurjev narejenega para. Pri navadni gorkoti ni par tako močan, da bi tiščanje sosednih vodnih delov zamogel premagati, zamore se tedaj le na poveršju narejati; pri vrenji pa zadobi toliko moči, da se zamore narejati povsod v tekočini in tisk premagati. Moč, s katero se par tisku ustavlja in ga

poslednjič premaga, se imenuje parova razpenljivost, ki je toliko večja, kolikor gorkejši je par. Par tedaj, če se vedno greje, nazadnje toliko razpenljivost zadobi, da premaga tisk vode nad sabo in da uide k višku. To tiščanje vode navzdol in na vse strani pa ni vselej enako veliko, ker se ravna po tem, kako zlo tišči zrak nanjo. To pa vsak vé, da barometer ne kaže vselej enakega tiščanja zrakovega. Če pa vsled tega tiščanje vodnih delov na sosedne dele ni vselej enako, voda tudi ne more vselej pri ravno tisti gorkoti začeti vreti. Saj, kedar par zadobi tolikšno razpenljivost, da more premagati tiščanje, ki mu brani narejati se, se bo jel k višku dvigati v podobi mehurjev. Če je tiščanje manjše, se bo jel že narejati in dvigati, ko še voda ni tiste gorkote zadobila, kakor bi jo imeti mogla pri hujem tiščanju, da bi vrela. Pri manjšem zrakovem tiščanju tedaj voda poprej vre. Skušnje učijo, da celo na ravno tistem kraji ni zrakovo tiščanje vedno enako, ampak da se premika in sicer pri morji med mejami desetega dela celega zneska. Zato je tudi mogoče, da se kdaj zgodi, da voda že vre, ko je za celo stopinjo manj gorka, kakor po navadi. Se ve, da pri tacih okolšinah se ne more dovolj prekuhati grah ali mesó v ravno tistem času, kakor druge krat. Gospodinja godernja čez to in uno, ker pravega uzroka ne vé. Iz tega, da se vročina vrele vode ravna po večem ali manjšem tiščanju zrakovem, se da pojasniti marsiktera okolščina pri vrenju.

Vtaknimo gorkomer v vrelo vodo, in vidili bomo, da se živo srebro v njem kar ne premakne, dokler voda vre, če tudi hudo kurimo. Zakaj to? Saj daje ogenj vreli vodi ravno tako gorkote, kakor ji je dajal, dokler še ni vrela. Kam gre tedaj gorkota, da ni mogoče v odkriti posodi vrele vode ogreti čez 80° R.? Ta gorkota, ki jo vrela voda vedno dobiva od ognja, ki je pa gorkomer ne more občutiti, se porabljuje za izparjanje vode. Kolikor bolj se kuri, toliko več para se napravi, pa krop ne bo zavolj tega nič bolj vroč. Najprej je to zapazil leta 1702 Amontons, pa ni vedil temu vzroka, ki ga je prvi povedal škotski prirodoslovec Black leta 1762. On je bil prvi, ki je našel, da vsako trdno telo potrebuje gotove gorkote, da zamore postati tekoče, in ravno tako vsako tekoče, da zamore postati razpenljivo, pa da ni ta množina gorkote pri dveh telesih enaka, in da le gorkota to premembo napravlja in jo mogočo dela, ker se vsako telo verne v prejšni stan, če se dovolj ohladi. Ker se pa ta gorkota odteguje našim pripravam, našim občutkom, jo imenujemo zvezano gorkoto.

Prepričamo se pa prav lahko, da je ta gorkota res skrita v parih. Napolnimo z vodo steklenico s tankim dnom, probkov zamašek prevrtajmo, ali vtaknimo v vrat cevko iz guta-perche in skoz njo potisnimo stekleno cevko tako, da se dobro derži in zraka ne izpušča. Cevka naj bo na družem koncu svederčasto zvita. Potem zavrmo vodo, in čez nekaj časa, kedar je narejeni par ves zrak prepodil iz posode, denimo svederčasti cevin konec v drugo posodo, ki je napolnjena z merzlo vodo. Par gre iz merzle vode skoz svederčasto cev, ki stoji v merzli vodi, in se tu spet v vodo zgoščuje. Mora tedaj tu gorkoto oddati, ki jo je poprej dobil le zato, da se je bil mogel narediti.

Postavimo: merzla voda je imela pri zrakovi gorkoti od 12¼° R. od začetka 836° R. gorkote, in da je

bilo $1\frac{1}{2}$ funtov; da je po končanem pokusu v vodo zgoščeni par njeno težo pomnožil za $\frac{1}{50}$ frunta in da je bila voda zdaj 16° R. gorka. Petdeseti del funta vode smo tedaj v par spremenili in ta je imel toliko gorkote, da je ogrel $1\frac{1}{2}$ funta vode za $7,44^{\circ}$ R, ali da bi bil zamogel ogreti 0, 124 $\mathcal{U}$. od 0° R. do 80° R. (od zmerzlina do vrelinca). Tedaj je imel toliko gorkote v sebi, da bi se ž njo 6, 2krat toliko vode, kakor sam vaga, zamoglo od zmerzlina do vrelinca ogreti. To nas tedaj uči, da je veliko več gorkote treba, da se posebna mera vode izpari, kakor pa, da zavre.

(Dalje prihodnjič.)

Zakleto mesto.

(Narodna pripoved, čul na Dolenskem in zapisal A. Okiški.)

Živel je nekdanj bogat gospod s svojo gospó v lepem visokem gradu. Imela sta edinega sina; ali berž, ko se je bil rodil, prišle so Rojenice, ter so ga obso-dile, da ga bo strela ubila, ko bo sedem let star. Gos-pod in gospá sta bila jako otožna, sinček pa je bil prav vesel, ko je odrasel, ker ni vedil, kaj ga čaka. Enkrat se gospod z doma odpravi, ter gre križem svet k naj bolj učenim možém, da bi zvedil, bi li se dala ta nesreča odverniti ali ne. Pa nihče mu ne vé pove-dati. Čez dolgo časa pa vendar pride do prav pobož-nega in preučenega samotarca, ki mu je tako-le povedal:

Ko bo tvoj sin sedem let star, mora iti na morje. Dal ti bom čudovite bukve, da mu jih ponesesh. Bukve te mora sin, ko pride na barko, vedno prebirati in iz njih neprenehoma moliti. Če bo tako storil, menim, ga ne bo strela zadela, pa akoravno v barko zadene, njega ne bo ubila. Gospod se opatu iskreno zahvali, vzame bukve in odide domú.

Domú pridši pové svoji gospej, kaj mu je opat nasvetoval in razodene tudi sinu od konca do kraja, kaj se ima ž njim zgoditi. Sinec se ni ravno tako ustrašil, šel je na morje, ko se je sedmo leto jelo bli-žati. Vedno je imel čudovito knjigo pred sabo. Ali komaj je poteklo sedmo leto, čuj! neznano strašno je udarilo na barko, tako da jo je na tri kosce razbilo. — Na enem teh razdelov je ostal mladenec čisto nepo-škodovan, vsi njegovi tovarši pa so bili ubiti. Dolgo se po morju sem ter tje zaganja, potem pa pride do kraja, in spleza na suho. Tu je bil pust, zapuščen kraj, ni bilo viditi žive duše, le tamni berlogi so mu ponujali zavetje, in pa obraščene skale, ki so bile čudno nakopičene, so molele visoko strahovite verhove. Groza ga obide, ko zaide v to neznano puščavo, ali ne more si pomagati, noč ga je prehitela, tukaj mora prenočiti.

Noč je bila grozovito tamna, pa bil je serčán mladenec, ni ga bilo strah, vendar ni mogel zaspiti. O mraku, ko se je še bolj vidilo, je šel med skalovje preiskavat, bi se li dalo varno zavetje dobiti. Ko pride do najvišje skale, na enkrat ga glas doleti: Mladeneč! pojdi gori. — Ali ni se tako neizrečeno preplašil, ka-kor bi si kdo mislil, marveč se berž oglasi: Kdo si, kaj me kličeš? Mladeneč, gori bali, gori! — zasliši spet drugič. On pa odgovori: Jaz ne grem gori, če hočeš, pa ti pridi doli. — Tako se prička en čas z

neznanim glasom, kar čez nekoliko ugleda visoko žen-sko osebo pred sabo, bila je vsa črna. Ta čudna prikazen popraša mladenca, kaj ondi išče. Pové ji od konca do kraja, kakó in kaj se je ž njim godilo, pa jo prosi, da bi mu povedala, kdo je ona, kaj tū dela, kaj uno skalovje pomeni, in še več enacih reči. Odgo-vorila mu je takole: „Berž ko ne, si nain tudi ti po-slan v rešenje. Vedi, da vse te skale, kakor jih tu vidiš, bile so nekdanj lepe hiše; pa ker so bili prebi-vavci tega mesta hudobni, so okamneli oni sami in njih poslopja, in tako je naše mesto, ki so mu Konfin rekli, še dan danes zdano. Tudi jaz bi bila okamnela, ali nisem se hotla njenih hudobij vdeleževati; zato mi je viša milost prizanesla, vendar pa nisem popolnoma prosta, saj vidiš, kakošna sem, in da moram tū v ne-znani pustoti živeti. Pa zakleto mesto dá se rešiti, ko bi le kdo prišel, da bi imel dosti serčnosti. Zgodilo bi se to ne ravno težko. Kdor bi nas rešil, moral bi tri večere za endrugim od enajstih do polnoči gle-dati najhujše strahove in pregrozne prikazni; vidil bi naj gerše pošasti, take, da se še misliti ne dajo; té bi z neba nanj padale, ali nobena bi ga ne zadela, če bi le ne jel bežati. — Ako si upaš, pa nas reši ti; jaz te bom natanjko podučila, kako se imaš obnašati, če le tako storiš, boš mesto rešil, potem pa v njem kraljeval. Ali povem ti, da je treba veliko serčnosti, kajti že trije taki, kakoršen si ti, so poskušali, pa vsi so strahú poginili“.

Mladeneč reče: „Jaz pa se ne bojim, naj veljá kar hoče, mesto se mora rešiti prvo noč“.

Mladeneč odide, kamor mu žena velí, zakuri ter pričakuje enajste ure, čudovito strašne ure. In glej! zabliska se, da je vse v plamenu. Mladeneč vidi in gleda grozne reči. Goreče kače, levi, tigri, mnogo-tere najostrejše orodja, in brez števila peklenskih pri-kazen: vse to in še več družega mu je žugalo; malo da ni od strahú poginil, tako huda in grozovita je bila ta ura, ali še veliko strašnejša bila je druga, naj gro-zovitnejša pa tretja noč. Pa čversti korenjak je bil tako serčán, da se ni dal premagati. Ko je odbila dvanajsta ura tretje noči, oj čudo! zablíšči se mu razsvitljeno mesto, vse se giblje in raduje, ravno tako, kakor tisto noč, preden je okamnelo. —

Črna žena, sedaj lepa gospodična, berž pové, kdo je mesto rešil. Tako so mu bili hvaležni, da so mu skazovali čast, kolikor so le mogli veliko, tudi so ga za kralja postavili, kakor mu je bilo obljubljeno. Kmalu potem se je oženil, izbral si je ono gospodično, ki ga je sprosila, da je rešil Konfin. Stanujoč v pre-zalem gradu, krog kterega je bil krasen vert, je srečno en čas kraljeval. Imel je pa tak perstan na roci, da, ako se ga je dotaknil, je vse dosegel, karkoli je po-želel. Ali enkrat, ko je s svojo zaročnico v vertu na klopi sedel, mu ga ta sname, se ga dotakne, pa po-želi, da bil ptujec kralj daleč od nje na svojem domu. To se naglo zgodi, v hipu bil je domá.

Njegovi starši so bili, se vé da, neizrečeno ve-seli, ko so ga spet imeli; on pa je mlo zdihoval po zgubljenem kraljestvu. Ni mu ostati, spet se posloví, akoravno ga močno prosijo, da naj domá ostane; gre križem svet zgubljenega mesta iskat. Pa kaj, ker ni vedil, kam bi se obrnil, pa tudi živa duša mu ni ve-dila povedati, kje je Konfin. Vendar nič ne porajta, gre in hodi tako dolgo, da hodi že štiri cele leta,

vedno tik morja naprej in naprej. Zdaj pa pride spet do strahovitega skalovja, ki je bilo ravno tako samotno in čudno, kakor uno, ki je bil naletel nanj pervikrat. Ko razgleduje sivo, ostarelo pečevje, nenadoma zasliši strašen glas: „Mladeneč, pojdi gori!“ Že vaje vsakoršnih strahov, se kar nič ne preplaši, marveč berž se oglasi: Kdo je pa, in kje? „Obernji se naravnost proti meni, tū gori sem v najvišji skali“. Mladeneč pleza po stermini, pride do skrite votline, pogleda noter, pa kaj vidi! — Strašno velicega, vsega kervavega moža. Mladenca taka groza spreletí, da ga še takrat ni taka, ko so z neba o polnoči pošasti nanj letale. Ni vedil, kaj bi rekel, kar ves se je tresel, gledaje neznanega velikana.

„Kaj delaš tukaj, od kodi prideš?“ reče kervavi mož, „saj to ti naprej povem, da bati se me ti ni treba, nisem takó strašan, kakor bi kdo mislil. Povej mi tedaj, kako si zašel v naš samotni kraj, kjer še nikoli nisem žive duše vidil?“ — Mladeneč mu rad pové vse prigodke svojega preteklega življenja, se vé da, kolikor se da na kratko; vendar pa ne bodi len, od Konfina mu razloži vse do pičice natanjko, ker to mu je nar bolj pri sercu, tudi se mu dozdeva, da bi mu velikan vtegnil kak dober svet o tej zadevi dati.

Zato reče nazadnje velikanu: Povej mi vendar, kdo si ti, saj mi ne boš zameril, da te prašam; vedi, da še nikdar nisem vidil tako modrega in resnega obraza, kot je tvoj. — „Jaz sem kralj vseh vetrov!“ pravi kervavi mož, da se mogočno po votlini razlega. „Kralj vsih vetrov!“ se začudi mladeneč, „kako sem vesel, da sem ravno k tebi prišel; lepó te prosim, pokličí svoje podložnike, da me bo eden v Konfin zanesel“. Veter to stori: tako na glas zažvižga, da se vse trese. Na hip privihrajo vetrovi od vseh strani, se priklonijo, ter želijo zvediti visoko povelje. „Kteri izmed vas vé za mesto Konfin?“ popraša kralj. Nobeden se ne oglasi, vsi se priklonejo, pa zletijo. Kralj zažvižga drugič, še veliko ostreje, ko prvič, in ko bi trenil, je berž cela truma vetrov pri njem. „Kdo vé, kje je mesto Konfin?“ Spet se nobeden ne oglasi, priklonivši se, odidejo. Zažvižga še tretjič, ali tudi zdaj nobeden ne vé. — Skoraj so se bili že vsi vetrovi oglasili, vendar je vedil, da jih mora še nekaj biti, tedaj še enkrat zažvižga, tako strupensko na glas, da bi bil mladeneč skoraj kviško odletel. Kmalu prileté tri prav zelene megle, ter ga poprašajo, kaj bi jim rad. „Ktera vé, kje je Konfin?“ Le ena je vedila. Tej kralj velí: Jutri do devetih mi imaš tega mladence do tje prinesiti. Megla reče: Rada bom to storila, samo toliko povem, da varovati bo moral, da v morje ne pade. Položila ga bom tik morja, ker v mesto ne grem, še tudi nikoli noter nisem bila. — Mladeneč kralja iskreno zahvali, se izroči megli in drugi dan ob devetih bil je že v Konfinu. V mesto pridši je zapazil veliko svečanost, ravno so se odpravljali na poroko novega kralja. Nevesta mu je bila njegova nekdanja soproga. Ali ko so mestjani rešitelja kralja zagledali, so bili neizrekljivo veseli, tedaj so spet njemu vladarstvo izročili. Kraljeval je prav srečen do smerti.

Raj i pakal.

(Isterska iz Lovranščine, zapisal J. Volčič.)

Šetali se tri božji angeli
Okol dvora smilene Marie.
„Smiluj nan se Isus i Maria,
Spodajte nan sve ključe od raja;
Gremo vidit, kako je u rajū.“
Smilil se je Isus i Maria,
Spodal im je sve ključe od raja;
Sli su vidit, kako je u rajū.
Mili Bože! al je lipo v rajū:
Na sred raja sede tri divojke,
Jedna češe žute kite svoje,
Druga pere bila lisca svoja,
Tretja šije bilo ruho svoje.
Ka j' češala žute kite svoje,
Ta j' sirote lipo očesala,
S tin je mlada raja zaslužila;
Ka je prala bila lisca svoja,
Ta j' sirote lipo umivala,
S tin je mlada raja zaslužila;
Ka je šila bilo ruho svoje,
Ta j' sirote lipo obukala,
S tin je mlada raja zaslužila.
Šetali se tri božji angeli
Okol dvora smilene Marie:
„Smiluj nan se Isus i Maria,
Spodajte nan sve ključe od pakla;
Gremo vidit, kako je u paklu.“
Smilil se je Isus i Maria,
Spodal jim je sve ključe od pakla.
Sli su vidit, kako je u paklu.
Mili Bože, al je v paklu gerdo:
V pakle gore tri mladi junaci;
Jedan gori noge do kolena,
Drugi gori ruke do ramena,
Tretji gori tilo do očima.
Koji gori noge do kolena,
Oni da je tuje uzimao;
Njega kunu njegovu susedi:
Da bi njemu raja pozeleti,
I da bu mu va pakle goreti,
Kad bi pravo, da bi izgoreti.
Da ki gori ruke do ramena,
On je tukal otea i majčicu;
Oni jesu njega proklinjali:
Da b' mu ruke raja pozelele,
I da bi mu va pakle gorele,
Kad bi pravo, da bi izgorele.
Koji gori tilo do očima,
On je ljubil na veri divojke,
A po veri da jih ostavio;
Ostale su male sirotoce,
One jesu njega proklinjale:
Da ki j' njim kriv, da po svetu hode,
Da mu tilo raja pozelele,
I da bi mu va pakle gorelo.
Kad bi pravo, da bi izgorelo.
U polju je ena lipa crikva,
Lipa crikva lipo sozidana;
Bolj bi storil, da crikvu razroni,
Neg' divojki, aj! veru prelomi;
Crikva bi se druga sagrađila,
Trikrat liplja neg' je perva bila;
A divojki tužnoj prevarenoj
Nikdar vira se ne povernila.

Narodna.

(Mihovljanska; zapisal A. P.)

Pojte mi, pojte ptičice!
Tam mi veselo vodite
Vsi mi veseli bodite:
Zima odhaja, leto dohaja,
Veseli bodimo, da rože cvetó.

Besednik.

Iz Gradca 23. marca. — Gr. K¹² k. — Ko smo letos tú obhajali rojstni god Vodnikov, je nekdo v veselem pogovoru sprožil misel, da bi bilo koristno, ko bi se pri nas v Gradcu spet dala osnovati slovanska čitavnica po zgledu one, ki je bila pred nekoliko leti stopila v življenje. Vsi Slovenci, kakor tudi Slovani v obče, so bili s tim nasvetom zadovoljni; zato smo sklenili to reč, kolikor je mogoče, pospeševati, da se nam blagi pogoj ne raztopi. Podpisalo se je že precej gospodov, ki menijo pristopiti, in berž ko se jih bode toliko oglasilo, da bo mogoče stroške z mesečno plačo, ki zares malo znaša, pobotovati, bomo skerbno skušali, da se nam blago početje vresniči. Razun Slovincov se je vzlasti naših bratov Čehov blizo sto do zdaj podpisalo; se vé da zapazimo med imeni tudi Horvate in Serbe, česaravno jih je tú v Gradcu le mala peščica. Naročevali si bomo slovenske, česke, serbske in horvaške časopise in pa one nemške, ki ne prezirajo Slovanov in so pravični nam takó, kot ptujim národom. Ker je pa začetek težak, so obljubili nekteri gospodje, kakor naš iskreni domorođec in izverstni pisatelj dr. Razlag, da so pripravljeni od začetka pomagati s časopisi, na ktere so že tako naročeni, da se bodo stroški nekoliko zljajšali. Knjižnica pa, ktero si je bilo omislilo nekdanje slovensko društvo, bo pripomoček vsakemu, ki se hoče izuriti v lastnem, in vaditi se ptujih slovanskih narečij.

Ker sem bil omenil nemških časopisov, opomnim, da tú pred vsemi mislim novi časnik „Ost und West“, ki je vreden, kakor prvi listi dokazujejo, da si ga omisli vsak, komur je moč. Naj bi si Slovenci v obče, ki prebirajo tudi nemške časnike, vsaj tega omislili in poprijeli, druge pa, ki nas le psujejo, popustili. Po Štirskem, zlasti pa tudi semtertje po Slovenskem, je zeló zasejan tukajšni dnevnik „Tagespost“, in vendar ga skorej ni pod milim Bogom časopisa, ki bi takó bedasto gobeždal o naših zadevah, ko ta list. Tudi prošnja, ki jo menimo Slovenci poslati ministerstvu, in za ktero so se nabirali po Slovenskem podpisi, mu ni bila nikakor všeč. — Če med drugimi nekje pisac pravi, da so Slovenci narejen národ, menim, da bi se to najboljše privilegio za kak „Postbüchel“, ne pa za časnik, ki ga prebirajo pošteni in izobraženi ljudje. Ko sem to prebiral, so se mi nehoté vrinile misli o tistem Nemcu, ki je bil, ko je že mnogo govoril o Slovanih, slednjič še celo izustil na vse gerlo, da madjarski jezik je slovansko narečje.

Slovenci! ako vam je pravice mar, popustite čisto take časnike in naročite si raji živo priporočani „Ost und West“, ki bo s pravičnim peresom branil nas, ter nam, kakor terdno upamo, čedalje več dopisov iz raznih slovanskih krajev donašal.

Naj slednjič tú tudi to povem, da sem naše čitavnice zato omenil, ker so nam Slovincem nekteri časniki, kakor omenjeni Graški dnevnik in pa Ljubljanski časnik očitali, da delamo vse skrivaj. Pač zares težko je takim ljudem ustreči. Če človek vse bolj za se stori, se jim dozdeva krivo, če pa očitno stopi z mnenjem med svét in na vse usta pové, kaj misli, pa padejo čez-nj ko kregulji in ga psujejo panslavista in podpihovavca. Bog znaj, kaj nam je storiti, da bo takim muhastim možičem po godu. Z Bogom!

* A Lukšič, izdavatelj „občih poslovnih novín“ v Karlovcu, pripravlja za izdajo zbirko kamnopolisnih obrazov najslavnejših jugoslovenskih pisateljev. Perva versta nam prinese obraze sledečih gospodov

v abecednem redu: dra. Bleiweisa, M. Bogovića, dra. J. Daničiča, dra. D. Demetra, dr. Lj. Gaja, V. Stefanovića, Karadžića, J. Kukuljevića Sakeinskega, A. Mažuranića, dra. Fr. Miklošiča, kn. M. Pučiča, P. Preradovića, dra. Fr. Račkiga, P. Štoosa, B. Šuleka, J. Ternskega, O. Utješenovića Ostrožinskega in Lj. Vukotinovića. Te slike, izdelane po najboljših dunajskih umetnikih, bodo tiskane v največji obliki na kitajskem papirju v prvi kamnopolisni tiskarnici na Dunaju. Vsak mesec izidete po dve sliki, tako da bo do novega leta cela versta dogotovljena. Naročnina za posamezne slike iz pričujoče zbirke iznaša 2 gld. 50 kr.; kdor se pa zapiše za vseh 18 slik, jih dobí za 36 gld. (prvo polovico plača popred, drugo pa, ko bo osem slik v rokah imel). Naročniki na celo zbirko dobé po verhu v darilo prekrasno in barvah izdelano sliko prevzv. g. J. J. Strossmajerja, utemeljitelja jugoslovenske akademije v sjajni obleci z emblemi njegovih zaslug za narodnost, ki jej bo cena po štacunah 4 gld. a. v. — Naj bi našlo to narodno podvzetje po vseh straneh obilo podpore!

* Druga „beseda slovanska“, ki se je na dan sv. apostelnjov slovanskih, Cirila in Methoda, na Dunaju obhajala, je bila ravno tako krasna in zanimiva kakor perva. Čeravno je bilo vreme dosti neprijetno, se je zbralo vendar toliko gostov iz vseh stanov in narodnosti, da so bile prevelike sobane Šperlove vse prepolnjene. Tudi na tej narodni veselici se je zapela od našega mladega umetnika M. Janka nova slov. pesem, „Beg“ po imenu, in je bila z občnim dopadanjem sprejeta, kakor tudi serbski zbor „Pesma knjaza Mihajla“ od Stankovića in pa „Vojenská“ od Wintra. Potem je prednašal g. A. Heissig, učenec pražkega konservatorija prav milo na goslih zanimiv venček iz českkih in poljskih narodnih pesem. Posebno pa ste zbrane gostove z navdušenjem navdale gospodični: Poljka Helena Zavišova, ki je zapela tri polske pesme, in pa Češka A. Zadrožilkova s svojo prekrasno igro na glasoviru. Po doveršenem prvem delu te „besede“ je igrala znana Strausova kapela in pozno v noč zbrano občinstvo s prav lepimi skladbami razveselovala.

Narodne zagonetke.

(Nabral v Novomeški okolici L. M. Podgoriški.)

Kaj pride po večnem življenju? — Amen.

Kaj je to: imá osem nog, dve glavi, dva repa, pa čez vodo gredé zmóči le štiri nogé? — Breja krava.

Mertvi živega nosi, kaj je to? — Čoln.

Ne hodi ne po zraku, ne po zemlji, pa vendar dušo nosi. — Čoln, ki nosi človeka po vodi.

Čemu imajo kmetje bele slamnike? — Da se ž njimi pokrivajo.

Če kviško veržeš, je belo, če pa na tla spustiš, je pa rumeno; kaj je to? — Jajce.

Kaj je na pol leseno, na pol pa svinjsko? — Kertača.

Kteri svetnik je najbolj učen? — Ki ima knjige zaperte.

Listnica. G. F. S. Serčna hvala; g. A. U. Vse porabimo („sprehod“ za Večernice); g. J. G. Hvala; g. A. K. Prejeli; prosimo nadaljevanja, dans je zmanjkalo prostora; g. J. L. Prihodnjič; g. G. K. Nismo mogli drugači; se zgodi o naznanjenem času.

Pridjana je 4. pola Marije Stuartove.